

چه فیلم‌هایی با موضوع حج در سینمای ایران ساخته شده است؟

حج بر پرده نقره‌ای

محمد وفایی

روزنامه‌نگار

سینمای دینی و معناگرا از شاخه‌های مهم و قابل توجه سینمای ایران است که در طول این سال‌ها سهم عمده‌ای از تولیدات سینمایی را به خود اختصاص داده است. در این میان اما پرداختن به موضوع مهم حج سهم چندانی ندارد و انگار حج برای سینماگران ایرانی سوژه داغی نبوده است. در این گزارش مرور کوتاهی داریم بر محدود فیلم‌هایی که مستقیم یا غیرمستقیم به موضوع زیارت خانه خدا پرداخته‌اند.

زمین آسمانی

کارگردان: محمدعلی نجفی

نویسنده: محمدعلی نجفی و محمدرضا شریفی

تهیه‌کننده: محمدعلی نجفی

بازیگران: مهناز افشاری، داریوش ارجمند و رقیه چهره‌آزاد

نجفی، کارگردان شناخته‌شده سینمای ایران که بیشتر با سریال «سربداران» شناخته می‌شود، در این فیلم به موضوع حج پرداخته است. داستان فیلم از این قرار است که محمدعلی نجفی می‌خواهد فیلمی درباره زندگی حضرت ابراهیم، هاجر و اسماعیل بسازد و داریوش ارجمند را برای بازی در نقش ابراهیم انتخاب می‌کند، نقش اسماعیل را به یک دانشجو می‌سپارد و بعد لیلا خلیلی که فلسفه و ادبیات خوانده، خواهان ایفای نقش هاجر می‌شود. پس از انجام تست، لیلا در این نقش پذیرفته و گروه برای فیلمبرداری و انجام سفر حج عازم مکه می‌شود. گروه پس از مراسم حج به ایران می‌آید و نخستین صحنه‌های فیلم با حضور لیلا و داریوش ارجمند در نقش هاجر و ابراهیم در یک بیابان خشک و بی‌آب و علف آغاز می‌شود. این فیلم به‌دلیل ساختار خاص و متفاوتی که داشت، طبیعتاً به موفقیتی در گیشه دست نیافت.

وقتی همه خواب بودند

کارگردان: فریدون حسن پور

نویسنده: فریدون حسن پور

تهیه‌کننده: فرشته طائرپور

بازیگران: گلاب آدینه، محمدرضا فروتن، صادق صفایی

و غزل شاکری

این فیلم قصه بی‌بی سلیمه، ماما پیر و محبوب روستای تازه‌آباد است که پس از سال‌ها انتظار نوبت سفرش به خانه خدا فرا رسیده، بی‌بی در حال خداحافظی و حلالیت طلبی از اهالی ده است که خبر می‌رسد اجازه سفر ندارد. «وقتی همه خواب بودند» از جمله فیلم‌های پر تعداد اوایل دهه گذشته با موضوعات دینی و معناگرا بود که مورد توجه جشنواره فجر هم قرار گرفت و سیمرغ بلورین بخش سینمای معناگرا را گرفت و در بخش‌های مختلفی مانند فیلمنامه و بازیگر نقش اول زن نامزد سیمرغ شد. طبیعت بکر شمال ایران جذابیت‌های بصری ویژه‌ای به این فیلم بخشیده و بی‌بی سلیمه با بازی گلاب آدینه پس از بازماندن از سفر حج، نوعی حج و سفر درونی را در یک روستای سرسبز شمالی آغاز می‌کند.

فرشته‌ها با هم می‌آیند

کارگردان: حامد محمدی

نویسنده: حامد محمدی

تهیه‌کننده: منوچهر محمدی

بازیگران: جواد عزتی، نازنین بیاتی، رضا ناجی و الهام کردا

این فیلم به طور مستقیم به موضوع حج نمی‌پردازد و داستان طلبه جوانی با بازی جواد عزتی است که در شرایط اقتصادی سختی قرار دارد و صاحب سه‌فرزند می‌شود. فرشته‌ها با هم می‌آیند اولین فیلم حامد محمدی است، کارگردانی که پس از این فیلم به‌طور کامل به سمت سینمای کمدی و تجاری کوچ کرد. در این فیلم صاحبخانه طلبه جوان که رضا ناجی نقشش را بازی می‌کند، قرار است عازم سفر حج شود و مواجهه صاحبخانه و طلبه و سؤال‌هایی که او درباره احکام، لباس و مسائل پیرامون حج دارد، لحظات کمدی ایجاد می‌کند. نگاه متفاوت به روحانیان و موقعیت‌های کمدی موجب موفقیت نسبی فیلم در گیشه شد.

از رئیس‌جمهور پاداش بگیرید

کارگردان: کمال تبریزی

نویسنده: رضا مقصودی و محمد رحمانیان

تهیه‌کننده: مهدی کریمی

بازیگران: حسن معجونی، آتیلا پسیانی،

آشا محرابی، صابر ابر، رضا بهبودی و احمد آقاو

پاداش یکی از فیلم‌های پرحاشیه کمال تبریزی بود که به‌دلیل مضمون خاصش سال‌ها در محاق توقیف ماند و بالاخره در سال ۹۴ با حذف برخی سکانس‌ها و جایگزینی آنها توسط سکانس‌های جدید و با تغییر نام به «از رئیس‌جمهور پاداش بگیرد» بالاخره رنگ پرده را دید. فیلم درباره مدیر ارشدی است که به صورت اتفاقی و به عنوان پاداش راهی سفر حج می‌شود و در این سفر اتفاقاتی برایش می‌افتد که به معنای تازه‌ای از سفر حج دست پیدا می‌کند. به‌رغم حضور عوامل حرفه‌ای و موضوع کنجکاوی‌برانگیز، فاصله هفت ساله ساخت تا نمایش و کهنه شدن شوخی‌ها کار دست این فیلم داد و فروش چندانی نصیب آن نشد.

۲۴ سپتامبر

کارگردان: مریم ابراهیم‌وند

نویسنده: علی‌اکبر محلوچیان

تهیه‌کننده: مریم ابراهیم‌وند

بازیگران: امین زندگانی، آفرین عیسی،

شهره لرسستانی، گلاره عباسی و بهمن

زرین‌پور

وقوع فاجعه منا در سال ۱۳۹۴ و به شهادت رسیدن

تعدادی از حجاج باعث شد که اواخر همان سال خبری

مبنی بر ساخت یک فیلم با این موضوع در رسانه‌ها منتشر شود. ابراهیم‌وند کارگردان جوان این فیلم، زندگی محسن حاجی‌حسینی، کارگر قاری بین‌المللی قرآن را دستمایه ساخت فیلم قرار داد، قاری جوانی که در حج آن سال حضور داشت و به شهادت رسید. «۲۴ سپتامبر» در سال ۹۵ در جشنواره مقاومت به نمایش درآمد، ولی در جشنواره فجر حاضر نشد و تکلیف نمایش عمومی آن هم هنوز مشخص نیست. تعداد کسانی که فیلم را دیده‌اند چندان زیاد نیست، ولی بازی امین زندگانی در نقش قاری شهید و آفرین عیسی در نقش مادر شهید از کنجکاوی‌های فیلم است.

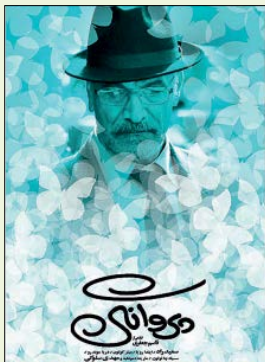
پروانگی

کارگردان: قاسم جعفری

نویسنده: علیرضا کاظمی‌پور و فرهاد طب‌نوری

تهیه‌کننده: قاسم جعفری و جواد نوروزبینگی

بازیگران: سعید راد و مهدی سلوکی

فیلم پروانگی داستان نویسنده‌ای است که به دعوت دوستش از آمریکا به فرانسه می‌آید، اما به محض ورود به پاریس متوجه می‌شود دوستش مرده و با کتاب نیمه‌تمام او مواجه می‌شود و تصمیم می‌گیرد این کتاب را کامل کند. اما داستان کتاب او را وارد فضایی متفاوت از حال و روز خودش می‌کند. او به سفر حج می‌رود و در آنجا تحولی اساسی در درونش ایجاد می‌شود. این فیلم طبق گفته نویسنده‌اش ادای دینی به کسانی مانند جلال آل‌احمد و دکتر علی شریعتی است که بعد از سفر حج، زندگی و آثارشان با دگرگونی اساسی روبه‌رو شد. با این‌که برای صحنه‌های حج فیلم پروانگی زحمت زیادی کشیده شده و با توجه به فیلمبرداری در چند کشور، هزینه تولید بالایی صرف شده، اما در نهایت این فیلم توانست نظر منتقدان و مخاطبان را جلب کند.